

Fagligheden i skolefaget kristendomskundskab

Fagligheden skal styrkes i folkeskolefaget kristendomskundskab. Derom er mange enige, blandt andre undervisningsminister Bertel Haarder og seminarielektor og politiker Hans Krab Koed, jf. Kristeligt Dagblad den 13. oktober.

Bertel Haarder ønsker, at kristendomsfaget skal være et kulturfag med de bibelske fortællinger og Folkekirkens evangelisk-lutherske kristendom i centrum. Faget skal også være et prøvfag, og eleverne skal have karakter i faget.

Også Hans Krab Koed når ud fra sin samfundsanalyse frem til, at eleverne skal have en faktisk faglig kunnen, som skolen kan teste. Denne faglige kunnen skal være beskrevet i en kanon.

Der er her tale om nogle klare politiske udmeldinger. Som sådan er de redelige og klare, men de lider under den mangel, som sådanne tit gør, at de ikke inddrager viden om skoleelevernes læringsproces, dvs. viden om hvad der sker, når elever mødes med et fagligt indhold.

Bag udtrykkene ”at eleverne skal lære noget”, ”at eleverne ved noget”, ”at eleverne kan noget”, ligger ofte den forestilling, at eleverne kan gengive den viden, som læreren har gennemgået eller som er læst i en lærebog. En viden, der kan reproduceres, er let at teste. Hvis man kan huske, hvem Pilatus eller Herodes er, eller gengive fortællingen om den barmhjertige samaritaner eller kan huske nogle vers af fx tre vigtige salmer af Grundtvig, ja så vil man kunne bestå en test og få en god karakter. På samme måde som i andre fag, hvor man vil kunne få en god karakter hvis man kan huske en af testforfatterne fastsat viden.

Men er det, det der er ideen med at øge fagligheden, at eleverne skal kunne huske noget bestemt? Vi kan ikke tro, at det er det, det handler om. Det ser heller ikke ud til, at det er det, Hans Krab Koed mener. I sin kronik definerer han dannelse som evnen til refleksion og taler videre om, at eleverne med undervisningen i kristendomsfaget skal have nogle redskaber til at håndtere pluralismen med.

I en nylig offentliggjort undersøgelse, ”Nogle historier gemmer jeg lidt for livet”, har vi undersøgt, hvilken betydning folkeskolens kristendomsundervisning har for skolens elever. Når vi har undersøgt, hvilken betydning undervisningen har og ikke, hvad eleverne kan huske og kan reproducere, er det ud fra en erkendelse af, at moderne elever netop reflekterer over det faglige indhold, de får præsenteret i kristendomsundervisningen. Det gør de også i andre af skolens fag og i faget kristendomskundskab er det netop formuleret som et mål for undervisningen, at eleverne

”gennem mødet med de forskellige former for livsspørgsmål og svar, som findes i kristendommen samt i andre religioner og livsopfattelser, skal gives et grundlag for personlig og ansvarlig stillingtagen og handling over for medmennesket og naturen”ⁱ. Det er altså allerede et vigtigt anliggende, at eleverne tænker over det faglige indhold, og at de bruger det aktivt som et grundlag for den personlige stillingtagen, hvor de formulerer handlinger over for medmennesket. Dette sigte understreges i signalementet for faget, hvor det blandt andet fremhæves, at eleverne skal ”uddybe deres erfaringer og oplevelser i mødet med det faglige stof”ⁱ.

Vi mener, at der med fagets mål lægges op til, at eleverne skal reflektere over det faglige stof således, at det komplekse reduceres til noget gerne overskueligt og meningsfyldt.

Men det er klart, at en refleksion uden fagligt indhold vil være uinteressant og kun føre til tom snak. Når man som lærer i dagens folkeskole skal leve op til de krav, kristendomsfagets bestemmelser formulerer, skal man naturligvis også præsentere faglig viden af stor tyngde og omfang. En læsning af de grundige trinmål, der er gældende for faget i dag, og som klart formulerer, hvad eleverne skal ”sættes i stand til”ⁱ afslører da også, at eleverne både skal tilegne sig faglig viden, kunne samtale derom og forholde sig til den.

I vores undersøgelse fortæller eleverne selv, at det er vigtigt, at de ”lærer noget”. Med det mener de, at læreren skal fortælle fra Bibelen, at de skal høre, hvad kristne tror på, og at de skal høre, læse om, selv finde viden om andre menneskers religioner, om hvad religion betyder for mennesker både herhjemme og i andre lande, og også gerne om, hvordan det var før i tiden. Eleverne er faktisk videbegærlige, de vil ikke spises af med lærerens egne meninger og holdninger. Som en elev i niende klasse formulerede det, så bliver man kun klogere på sig selv og livet, når man får mere viden.

Meget tydeligt viste vores undersøgelse også, at eleverne er meget bevidste om, at det, de beskæftiger sig med i skolen, – og altså også i kristendomsfaget – skal bruges til noget, og at de har ret til at mene noget om det. I vores samfund lærer eleverne meget tidligt, at de er selvstændige individer, som har ret, og nogle gange nærmest pligt, til selv at mene noget om stort set hvad som helst. Det mærker lærerne tydeligt. Man kan ikke blot præsentere noget viden for eleverne og så forvente, at de reproducerer det; i deres refleksion omformulerer og omformer de den viden, de får del i, og smider det ud, som de ikke mener at kunne bruge. De afgør selv, hvad de vil gemme, og de afgør selv, hvilken betydning det skal få for dem. Det kan hverken en kanon, en test af faktuel viden eller nok så velformulerede politiske synspunkter lave om på.

Eleverne bruger det faglige indhold, de møder i kristendomsfaget, som afsæt for at formulere deres egne meninger om det, indholdet handler om, hvad enten det så er, hvordan man skal være overfor andre, hvad religion betyder for andre mennesker, hvad kristendom er, eller hvad tro er. Og eleverne vil tale om det i skolen med læreren og med kammeraterne, og de vil høre, hvad både læreren og kammeraterne mener. Faktisk fortæller hovedparten af de elever, vi har interviewet, at de ikke taler med deres forældre om det, de beskæftiger sig med i kristendomsfaget. Stort set alle elever fortæller, at hvis de ikke i skolen lærte om kristendom og andre religioner, og fik snakket om tro, døden, skæbnen, og det gode, så ville de ikke lære om det nogen steder.

Men skolens kristendomsundervisning kan sagtens blive bedre. Det fortæller de lærere, vi i vores undersøgelse interviewer. Lærerne savner selv at kunne blive efteruddannet, så de bedre kan arbejde med centralt fagligt indhold i undervisningen på en måde, så det tilgodeser de moderne elever. Hans Krab Koed nævner, at ”det er skolens opgave at vise eleverne de forskellige redskaber, som så efter tilegnelsen kan bruges i det individuelle projekt”. Det lyder fint, men hvad er det for redskaber; er redskaber det samme som faglige metoder? Og skal eleverne derved lære at arbejde med det faglige indhold på en bestemt måde? Lærerne fortalte os, at det, de har brug for, er metoder til, hvordan de kan arbejde med faglig viden på en sådan måde, at eleverne engageres, tilegner sig denne og udfordres af den til at tænke og formulere sig således, at det viser sig at arbejdet med denne viden fik betydning for dem. Betydning for deres holdninger, meninger, forhold til andre, selvopfattelse, opfattelse af fx kristendommen og kristendommens ”betydning for værdigrundlaget i vores kulturkreds” jf. fagets formål¹.

Det vil være yderst værdifuldt, at de moderne elevers læringsforudsætninger indtænkes, hvis kristendomsfagets bestemmelser skal ændres. Når vi taler om undervisning af folkeskolens elever, er vi nødt til at erkende, at opfattelsen af et fags faglighed naturligvis skal indeholde både overvejelser om fagets indhold og også om viden om børn og unges læring i netop det samfund, de er et produkt af.

Kronikforslag til Kristeligt Dagblad, ultimo oktober 2005

Irene Larsen & Peter Green Sørensen, seminarielektorer på Frederiksberg Seminarium.

¹ Kristendomskundskab, Fælles Mål, Undervisningsministeriet 2004.